

სოფლის მეურნეობის
სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი

შუალედური კულტურების როლი მეცხოველეობის საკვები ბაზის განმტკიცებისათვის

ფარმერებისათვის
თბილისი 2018

მეცხოველეობის საკვები ბაზის შექმნისა და მისი განმტკიცების ერთ-ერთი ძირითადი საშუალებაა შუალედური კულტურების თესვა-მოყვანა, რაც გულისხმობს მიწის ინტენსიური გამოყენების გზით ერთი და იგივე ფართობიდან წელიწადში 2-3 მოსავლის მიღებას, ძირითადად მწვანე, დასილოსებული და წვნიანი საკვების სახით.

შუალედური კულტურები თავისი თესვის ვადების მიხედვით იყოფა ოთხ ჯგუფად:

1. საგაზაფხულო,
2. საზაფხულო
3. საშემოდგომო
4. საშემოდგომო-საზამთრო

ბარდა

ცერცველა

2) საზაფხულო - თავთავიანი კულტურების ნაწვერალზე, საადრეო ბოსტნეულის ან სხვა კულტურების ალების შემდეგ (ივნისი-ივლისი) ითესება ისეთი კულტურები, როგორიცაა: სიმინდი, სოია, სუდანურა, სორგო, მზესუმზირა, შვრიანარევი ერთწლოვანი პარკოსანი ბალახები, საკვები ქარხალი. თესვა უნდა ჩატარდეს არა უგვიანეს 10 აგვისტომდე და დათესვისთანავე უნდა მოირწყ-

1) საგაზაფხულო - ადრე გაზაფხულზე (თებერვლის ბოლო-მარტის დასაწყისი) ძირითადი კულტურების (სიმინდი, სუდანურა, სორგო) ან რომელიმე საგვიანო ბოსტნეულის (კომბოსტო, საგვიანო პომიდორი და სხვ.) დათესვამდე ან დარგვამდე მიწა გამოიყენება შვრიანარევი ან საგაზაფხულო ქერნარევი ერთწლოვანი პარკოსანი ბალახების (ბარდა, ცერცველა, ცულისპირა) მწვანე მასის მისაღებად, როგორც დასავლეთ, ისე აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი პირობებისათვის. ამ კულტურებს დამატებით შეუძლია მოგვცეს 20-25 ტ მწვანე მასა, რაც შეადგენს 2960-3820 ენერგეტიკულ საკვებ ერთეულს და 820-1025 კგ მონელებად პროტეინს.

ას, რომ მწვანე მასა მიღებულ იქნას ოქტომბერ-ნოემბერში. დასახლებული შუალედური კულტურებიდან შვრიანარევი პარკოსანი ბალახები და საკვები ქარხალი შეიძლება გამოყენებულ იქნას გვიან შემოდგომით-ზამთრისპირას, რადგან ეს კულტურები თავისუფლად უძლებენ 4-5 გრადუს ყინვებს. ამ კულტურების თესვა-მოყვანა შეიძლება ქვეყნის დაბლობი ზონის სარწყავ და ტენით

უზრუნველყოფილ რაიონებში, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოში. დამატებით ყოველ ჰა-ზე შეიძლება მივიღოთ სიმინდის 20-30 ტ, სორგო 18-23 ტ, სუდანურა 17-20 ტ, სოია 17-20 ტ, მზესუმზირა 18-21 ტ მწვანე მასის მოსავალი,

რომელიც ენერგეტიკულ საკვებ ერთეულებში (მრპ) შეადგენს სიმინდი 3100-4200; სორგო 3600-4700; სუდანურა 2150-3860; მზესუმზირა 2210-2840 და შესაბამისად 280-420, 324-414, 476-560 და 252-294 კგ მონელებად პროტეინს.

სიმინდი

სოიო

სორგო

სუდანურა

3) საშემოდგომო - სამარცვლე სიმინდის ან სხვა კულტურების (გოგრა, საზამთრო, პომიდორი და სხვ.) აღების შემდეგ ძირითადად დასავლეთ საქართველოს დაბლობ ზონაში სექტემბრის ბოლოს ოქტომბრის დასაწყისში დაითესება შვრია, ქერი ერთნალოვან პარკოსან ბალახებთან ნარევი ან ხალასად ნათესების სახით. ამ კულტურის თესვები გაღივებას იწყებენ 2-3 გრადუსზე, მაქსიმალურად იყენებენ ადრე გაზაფხულზე მოსულ ნალექებსა და ტემპერატურას და ადრე გაზაფხულზე (მარტის ბოლოს აპრილში) იძლევიან მწვანე მასას. მისი აღების შემდეგ მაისში

დაითესება ძირითადი საგაზაფხულო კულტურები: სიმინდი, ლობიო, ბოსტნეული და სხვ.

საკვები ჭარხალი

4) საშემოდგომო-საზამთრო - ივლის-აგვისტოში საშემოდგომო ან საგაზაფხულო კულტურების აღების შემდეგ ითესება ტურნეფსი, რაფსი

გვიან შემოდგომით, ზამთარში და ადრე გაზაფხულზე მწვანე მასის მისაღებად. ამ კულტურების თესვა უნდა ჩატარდეს აღმოსავლეთ საქართველოში 20 აგვისტოდან 15 სექტემბრამდე, ხოლო დასავლეთ საქართველოს დაბლობი ზონის სარწყავ და ტენით უზრუნველყოფილ მუნიციპალიტეტებში, 25 აგვისტოდან 30 სექტემბრამდე, სადაც შესაძლებელია მივიღოთ რაფსის მწვანე მასის მოსავალი კარგი აგროტექნიკის პირობებში 35-45 ტ/ჰა, ხოლო ტურნეფსის მწვანე მასა და ძირხვენები ერთად აღებული 87-100 ტ/ჰა-ზე, რაც ნიშნავს რომ 1 ჰა-დან მიღებულია დამატებით ტურნეფსის ენერგეტიკული საკვები ერთეული (მრპ) და შესაბამისად 609 კგ და 832-1058 კგ მონელებადი პროტეინი.

რაფსი

აღსანიშნავია, რომ შუალედური კულტურები გარდა იმისა, რომ

მწვანე მასის დამატებით მოსავალს იძლევიან, ამავდროულად ნიადაგს იცავენ წყლისმიერი და ქარისმიერი ეროზიისაგან, აუმჯობესებენ ნიადაგის სტრუქტურას და იცავენ მას გამოშრობისა და დასარევლიანებისაგან.

მიუხედავად იმისა, რომ შუალედური კულტურები მწვანე მასას იძლევიან იმ პერიოდში, როდესაც ბუნებაში ბუნებრივ სათიბ-საძოვრებზე მწვანე მასის დეფიციტია და მეცხოველეობა ამ მხრივ განიცდის დეფიციტს მწვანე საკვებზე, ზემოთ ჩამოთვლილი შუალედური კულტურების დადებითი თვისებებისა, საქართველოში მის თესვა-მოყვანას მაინც არ მისდევენ. ეს ძირითადად გამოწვეულია იმით, რომ სახნავ მიწებზე არ არის განვითარებული მინდვრად საკვებ-წარმოება. მისი განუვითარებლობა აიხსნება ფერმერებისათვის შემდეგი ხელშემშლელი პირობებიდან გამომდინარე:

1. ფერმერების არასაკმარისი კვალიფიკაცია და ინფორმაციის სიმცირე;
2. ფერმერების ფინანსური გაჭირვება, რაც გამოიხატება სერთიფიცირებული თესლისა და დაქირავებული სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის ხარჯების ხელმიუწვდომლობაში;
3. დანაწევრებული მიწის ნაკვეთები, რაც ხელს უშლის მექანიზირებული სამუშაოების ჩატარებას;
4. მწვანე მასის აღების შემთხვევაში სასილოსე და სასენაჟე ორმოებისა და კომპების არარსებობა. მწვანე

აღების დროს მასის დამქუცმაცებელი და მექანიზირებული დამაფასოებლების (25-50 კგ) უქონლობა.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, მეცხოველეობის საკვები ბაზის განმტკიცებისა და რენტაბელობის დონის ასამაღლებლად ანუ კონკურენტუ-

ნარიანი პროდუქციის წარმოებისათვის ყურადღება მიექცეს შუალედური კულტურების მოყვანის პრაქტიკის გამოყენებას, მის თესვა-მოყვანას, რისთვისაც აუცილებელია საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების სპეციალისტების ჩართულობა.

უფრო ვრცელი განმარტებებისა და კონსულტაციებისათვის მოცემულ თემაზე შეგიძლიათ

მიმართოთ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სამეცნიერო-კვლევით ცენტრს!

0159, საქართველო თბილისი,

მარშალ გელოვანის გამზ. №6

შემდგენლები: გივი ბასილაძე, სოსო მედოძე, ჯიმშერ ლოლაძე

სოფლის მეურნეობის
სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი
www.srca.gov.ge